

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 13

Fredag den 5. Juli 1946

5. AARGANG

Undervisningen skal gøres levende, jo mindre stift og traditionelt den foregaar, jo bedre. Disse Billeder er fra Amerika, hvor Undervisningen i Naturhistorie synes at være saa levende som man kan ønske sig.

Hvad

VIDENSKABEN

gør — OG HVAD DEN KUNDE GØRE

Det er velkendt, at de fleste Videnskabsmænd i tidligere Tider, og mange endnu, kun har ringe Interesse og Forstaaelse for de sociale Problemer i den Verden, de selv er en saa vigtig Bestanddel af. Det har af forskellige Grunde ligefrem været betragtet som en Forudsætning for videnskabeligt Arbejde, at Forskeren var hævet over Tidens almindelige Problemer. Det er derfor af

største Betydning, naar enkelte Forskere indtager det omvendte Standpunkt og beskæftiger sig med Forholdet mellem Videnskaben og Samfundet. Et af de sidste og mest omfangsrige Forsøg paa at analysere dette Forhold skyldes den engelske Fysikprofesso Bernal, hvis Bog »Videnskabens sociale Funktion« udkoin lige før Krigen, men først for nylig er kommet nær til Landet.

Af Dr. med. **KNUD LUNDBÆK**

Denne overordentlig velskrevne og lærerige Bog vil have Interesse langt ud over de snævrere videnskabelige Kredse.

Bogen har til Undertitel: »Hvad Videnskaben gør, og hvad den kunde gøre«. Den er en bredt anlagt Fremstilling af Videnskabens sociale Funktion i de forskellige Lande i Europa og Amerika i vore Dage, specielt i England og U. S. S. R., og et Udkast til en fremtidig bedre Organisation af Videnskaben og Udnyttelse af de videnskabelige Resultater

En af Bogens Hovedtanker er at paavise, hvorledes Opfattelsen af Naturvidenskabens Stilling i Vesteuropa og U. S. A. har udviklet sig siden det 19. Aarhundrede, og denne Udviklings Afhængighed af de øvrige sociale og politiske Faktorer. I det 19. Aarhundredes Begyndelse betragtedes Naturvidenskaben som en ædel og ophøjet Beskæftigelse: man trængte ind i Naturens

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTØR:

Kate Fleron

(ansvarlig overfor Presseloven)

Forretningsfører: LRS. Niels Andersen,
Sekretær: Ingeniør Jørgen Poulsen

Redaktion og Ekspedition:
Nørrevaldgade 11, København K.
Tlf. Central 15.745, Postgiro Nr. 4084

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhvn.

ukendte Verden og fravristede den en efter en dens Hemmeligheder. Videnskabsmanden selv interesserede sig kun for Iagttagelser og Teorier, ikke for hvad disse eventuelt kunde bruges til. Da den bestaaende Samfundsform opfattedes som ideel, og alle Muligheder syntes aabne for en gradvis Forbedring af Menneskets Kaar, behøvede Forskeren ikke at kere sig om sine Resultaters Anvendelse i det praktiske Liv. De maatte automatisk finde Vej ud fra Laboratoriet eller de videnskabelige Tidsskrifter til Industri, Ingeniørkunst o.s.v. og kunde ikke undgaa at blive til Velsignelse for Menneskeheden.

Dette optimistiske Synspunkt har lidt efter lidt forvandlet sig til sin absolutte Modsætning. Samtidig med at det blev klart, hvorledes det stadig stigende Kendskab til Naturens Fænomener efterhaanden skulde kunne muliggøre det for Mennesket at afskaffe Fattigdom, Underernæring, Sult og Sygdom, blev man Vidne til stadig mere kaotiske Forhold, stadig dybergribende økonomiske Kriser og for hver Gang uhyggeligere og mere verdensomspændende Krige. Arbejdsløsheden, hvis Problem tiltog fra Aar til Aar, gav specielt Anledning til, at man begyndte at se med Mistillid paa Videnskabens Velsignelser, og den tillidsfulde Optimisme vendte sig til bittert Sortsyn. Blandt Videnskabsmændene selv manifesterede denne Pessimisme sig i mange Tilfælde, som Forsøg paa at vende sig helt bort fra de sociale Problemer, eller rettere fra de praktiske Problemer, der knyttede sig til Udnyttelsen af videnskabelige Resultater. Man saa, at det ikke gik, som man havde ventet, men det var ikke Forskerens Skyld. Den Slags maatte man overlade til Politikerne. Det blev almindeligt i mange Kredse at betragte Naturvidenskaben som et *Spil* med visse Spilregler, sammenligneligt med Skakspil, Sammenlægningsopgaver eller lignende.

Imod dette verdensfjerne Synspunkt staar Ideen om Videnskaben som en Magt, et Redskab til Beherskelse af Naturen og Forbedring af menneskelige Vilkaar. Spørgsmaalet er i hvor høj Grad denne Tanke, der naturligvis har eksisteret lige siden den eksakte Vi-

denskabs Fødsel i Renaissanceen, er realiseret i vore Dage under de nuværende Samfundsforhold — og hvorledes den vil kunne realiseres i et socialistisk Samfund.

Daarlig Undervisning paa Skoler og Universiteter.

Bernal giver en indgaaende Analyse af Naturvidenskabens Stilling og Organisation i England. Han begynder med at paapege, hvor ringe en Rolle Naturvidenskaben spiller i den almindelige Skoleundervisning, hvor daarligt tilrettelagt, gammeldags og kedeligt dens Pensum er. Undervisningen i Kemi, Fysik og biologiske Fag begynder alt for sent og bestaar i alt for høj Grad af autoritetspræget Indterpen af en Række Fakta, der ikke for Børnene sættes i Forbindelse med den Verden, de skal træde ind i. Han mener, at Undervisningen i disse Fag burde begynde allerede i de første Skoleaar, være lagt friere an, og f. Eks. søge at udnytte Børnenes naturlige »hobby'er« Fotografering, Radioteknik etc. til praktiske Øvelser. Samtidig skulde Hovedvægten, i højere Grad end paa en Samling enkelte Fakta, lægges paa selve den naturvidenskabelige Tankegang. Det er efter Bernal's Mening muligt at indpode Forestillinger om grafisk Fremstilling, Sandsynlighed o. s. v. i en meget tidlig Alder og saaledes oplære Børn til en kritisk Indstilling, der i ethvert Tilfælde spørger, hvorledes de meddelte Oplysninger er fremkommet og hvor sikre de er. Kun ved at begynde i Barndommen mener han, det er muligt at skabe en Basis for en Udvidelse af Naturvidenskabens Muligheder i Samfundet.

Han viser, hvorledes den videnskabelige Uddannelse ved Universiteterne overalt lider af to Brist: for faa Penge, for lidt Plan. Lærerstaben er for lille til at gøre Undervisningen effektiv, der mangler Laboratorier og Instrumentarier, og Stipendier til ubemidlede Studenter rækker langt fra til. Det er jo stadig saaledes, at kun en meget ringe Del af Studenterne kommer fra Arbejder- og Husmandsbefolkningen. Undervisningen kritiseres, Forelæsningsformen synes forældet, og Pensum er for stift og umoderne.

Mangel paa effektiv Udnyttelse.

Der findes i England et Forsøg paa en statslig Organisation af Videnskabens Anvendelse gennem »Departementet for videnskabelig og industriel Forskning«, der raader over egne videnskabelige Institutioner. Dets Arbejde bestaar for en væsentlig Del i Standardisering og Billiggørelse af Metoder og Instrumentarier, kun for en ringere Del virker det som direkte Stimulans paa den videnskabelige Udvikling. Overfor Industrien er det naturlig-

vis kun raadgivende. Dette Departement har en vis Lighed med det medicinske Forskningsraad i England, som er Forbilledet for lignende Dannelser og Ønsker om Dannelser i andre Lande, og som flere Gange har været omtalt her i Bladet. En Del af de større Industriforetagender har deres egne Forskningsinstitutter, men det videnskabelige Arbejde, der udføres paa disse, skønnes ikke synderligt omfangsrigt eller betydningsfuldt.

Efter Bernal's Mening er denne Organisation langt fra tilfredsstillende. Videnskaben selv er økonomisk underernæret. Dette Faktum demonstreres ved Beregninger, der viser, at der ialt til videnskabelig Forskning kun anvendes ca. 1 Promille af Nationalindtægten i England. Til Sammenligning tjener, at dette Tal er ca. 1 Procent i U. S. S. R. Mangel paa Apparater, Mandskab til Rutineassistance og Lokaler nedsætter Videnskabens Effektivitet. Og endnu mere betydningsfuldt i denne Henseende er den manglende Centralisering og Planmæssighed, der fører til en vis Tilfældighed i Valget af Problemer, til Arbejdsspild paa Grund af Ukendskab til Muligheden for Anvendelse af andre videnskabelige Grenes Metoder, og i en Del Tilfælde medfører, at de samme Undersøgelser udføres forskellige Steder, fordi man ikke ved, hvad der foregaar paa andre Laboratorier

Hvem kan læse 30.000 Tidsskrifter?

En særlig Vanskelighed er Meddelelsen af videnskabelige Resultater. Der udgives for Tiden ca. 30.000 naturvidenskabelige Tidsskrifter Verden over. Det siger sig selv, at ingen Forsker i vore Dage kan overkomme at følge med inden for sit eget Fag, knapt nok inden for sit eget snævre Omraade. For Biologiens Vedkommende kan det f. Eks. nævnes, at der i Aaret 1934 offentliggjordes 21.531 enkelte Afhandlinger. Bernal giver et indgaaende Forslag til Modernisering af det videnskabelige Meddelelssystem ved Hjælp af et centraliseret System, hvilende paa Fotokopiering og Fordeling af de enkelte Afhandlinger.

Hvis man ser paa selve Muligheden for at overføre de videnskabelige Resultater til Produktionen, saa lægger Bernal Vægt paa at skelne mellem den gammeldags kapitalistiske Økonomi beregnet paa Konkurrence mellem mindre enkelte Foretagender og det moderne Monopolsystem. Videnskabelige Undersøgelser maa almindeligvis planlægges for en længere Aarrække, f. Eks. 5 eller 10 Aar, eller man maa i alt Fald have Sikkerhed for at kunne arbejde uforstyrret i et tilsvarende Tidsrum. De færreste mindre Virksomheder vil være i Stand til at ofre de nødvendige Pengemidler til noget saadant, ovenikøbet med Risiko for at der ikke kommer no-

(Fortælltes Side 5)

Redaktøren af Canadas største Landbrugsblad, Mr. Evans, siger sin Mening om dansk Landbrug og om vore Eksportmuligheder

Danmark

bør lære Europa at spise Grøntsager

Blandt de mange Udlændinge, der har besøgt Danmark i den sidste Tid, har der været en, hvis Syn paa danske Forhold der kan være Grund til at fastholde. Han hedder *O. R. Evans* og er Landbrugsredaktør af »Family Herald and Weekly Star«, Montreal, den største Landbrugsavis i Canada. Mr. Evans deltog i den internationale Landbrugskonference i London i Begyndelsen af Maj og traf her sammen med *Høgsbro Holm*, der inviterede ham og et Par andre anglosaksiske Landbrugsreferenter til Danmark som Afslutning paa en Rejse gennem Europa, specielt Frankrig, Holland og Belgien, for at konstatere, hvor slemt disse Lande var blevet medtaget af Krigen, og hvor vidt Genopbygningen var kommet.

— Hvad var Deres Indtryk af Landbrugets Stilling i disse Lande? spørger vi Mr. Evans.

— I Frankrig blev vi ført rundt i Landet af Landbrugsministeren, men jeg maa sige, at mit Indtryk var, at de franske Bønder ligesom ikke er kommet sig efter Choket endnu. De virker lidt sløve, næsten hypnotiserede. I Belgien er de allerede ved at komme godt i Gang, og Hollands Genopbygning imponerer mig meget. Landet har jo været meget langt ude, saa at sige *spist ud*, alle Lagre og Forraad væk. Nu er det saadan, at paa Omraader, hvor Vandet stod til Tagskægget af Husene, vokser der Korn igen. Høsten er længere fremme end her i Landet, men Markerne ser selvfølgelig forsømte ud. Som noget meget interessant vil jeg nævne, at Kvægbestanden kun er 10 pCt. lavere nu end før Krigen; Tyskerne tog meget, men det blev ordnet paa en fornuftig Maade. Hollænderne fik selv Lov at vælge det Kvæg ud, Fjenden skulde have, og de valgte de syge og daarlige Kreaturer.

Mr. Evans opholdt sig i Danmark en Uge og besaa i denne Tid forskellige Landbrugsforetagender, Andelslagteriet

i Kolding, Dalum Landbrugsskole, forskellige Mønsterbrug, Avlscentre etc.

— Jeg synes, Landbrugsskolen var meget praktisk indrettet, men een Ting savnede jeg: Kendskab til Reparation af Værktøj, Traktorer etc.; i Canada lærer alle Elever at omgaas fortroligt med Hammer og Ambolt. — Mejerierne har imponeret mig meget. — Mit Hovedindtryk er, at man i Danmark har opnaaet bemærkelsesværdigt gode Resultater paa en Jord, der ikke er alt for god. Gaardene er veldrevne; de magreste Egne ovre vestpaa saa jeg ikke, mæn jeg er imponeret over de Fremskridt, der er gjort i Vildmosen.

Konserver kan de laves billigere i U. S. A.

— Man har ment, at Danmark kunde skaffe sig et Marked i U.S.A. paa Kvalitets-Konserver. Hvad mener De om det?

— Det vil jeg ikke anbefale; det kan jo laves meget billigere i U.S.A. Derimod vilde jeg tilraade i højere Grad at lægge Vægt paa Grøntsager; hvis Danmark kan lære Europa at spise Grøntsager, vil der kunne skabes en god Eksport. Men ellers vil jeg ikke tilraade at skifte over fra den engang anlagte Produktion. Den danske Mælks Fedtindhold er et af de højeste i Verden, og jeg vil raade til at holde Antallet af Malkekøer paa samme Højde. Produktionen af Smør og Ost kan udvides ved en mere moderne Udvikling og yderligere Forbedring af Køernes Kvalitet.

Smaa Traktorer vil kunne gøre Underværker.

— Har Krigen bragt landbrugstekniske Forbedringer, som vi ikke kender?

— Der har været Forbedringer af Landbrugsmaskiner og smaa Traktorer — *Jeeps* derimod duer ikke rigtigt; de har ikke den rigtige Størrelse eller den rigtige Vægt. I Canada vilde vi ikke regne med Traktorer til Smaabrug, men i Danmark tror jeg, en lille Traktor paa et Landbrug, der er 10—12 ha, vilde

Redaktør O. R. Evans, Montreal.

kunne gøre Underværker. Gødningsstofferne er ikke blevet forbedret — Krigen tog alt — derimod er der sket en Forbedring af den *Form*, Gødningen fremstilles i. Den Blanding, vi kalder 4-8-10 (4 Dele Nitrat, 8 Dele Fosfat, 10 Dele Potaske) fremstilledes før Krigen som een stor Masse, der tit kunde ødelægges ved Fugtighed. Nu er man kommet ind paa at blande et klæbrigt Stof i denne *Pellet-Gødning*, som den kaldes, saaledes at den kan fremstilles i Form af smaa Ærter og saaledes, at Fugtighed ikke indvirker paa det.

— Har De Indtryk af, at dansk Landbrug bør industrialiseres i højere Grad, end Tilfældet er?

— Nej, jeg tror, at den Lov, der siger, at to Gaarde ikke maa slaas sammen, er en god Lov — men den kunde ikke gennemføres hos os i Canada.

Danmark burde have større Skovbrug.

— Med Hensyn til Fiskerne maa jeg maaske sige — uden at have studeret Spørgsmaalet nærmere, altsaa nærmest som et Skud i Blinde — at deres Afsetningsvanskeligheder maaske kunde afhjælpes lidt, hvis man solgte Fisken til Gødningsindustrien og indrettede en Produktion for alt overflødigt Fiskeaffald, Indvolde etc.; man kunde ogsaa udbygge Filetindustrien.

Jeg mener ogsaa, Danmark burde dyrke mere Skov. Det er heldigt, at De under Landet har haft Tørvemoser at tage Brændsel fra, men kun 9 pCt. af Danmarks Areal til Skov er for lidt; jeg tror, det vil være sundt for Danmarks Økonomi at lægge større Strækninger ud til Skov.

I Tyskland har der siden 1910 været fastsat 15 pCt. af Landets Areal til Skov, og det har haft Fordele, som man ser nu: alle Højdedrag er skovbevoksede og Skov hjælper bl. a. til at hindre Regn i at skylle Jorden væk. (Fortsættes Side 5)

Et Atom-Perspektiv

En japansk Dreng, der kom til Skade under Hiroshima-Angrebet. Man ved endnu kun lidt om, hvorledes den menneskelige Organisme paavirkes af de Stoffer, der udløses ved Atombombeekspllosionen.

Der findes et lille Dyr, som i indviiede Krese er mere berømt end Leviathan og Behemoth, end Mammuten og Solenhofer-Skifferbjergets Archæopterix, det vingede Firben. Det er den uanselige lille Bananflue, som producerer en ny Generation hver 14. Dag, og hvis Arveanlæg videreføres ved kun fire Chromosomer. Bananfluen er derfor særlig velegnet til at studere Arvelighedens Love, og ved dette taalmodige lille Dyrs Hjælp er Videnskaben trængt dybt ind i Mutationens Hemmeligheder. — En Mutation er en pludselig indtrædende Forandring i Dyrets Arvemasser. Bananfluernes Mutationsformer viser f. Eks. et Ekstrapar Vinger, slet ingen Vinger eller saadanne af en ny Form o. s. v. Disse Forandringer nedarves ogsaa til nye Slægter. Saadanne Forandringer optræder fra Tid til anden, uden at Videnskaben tidligere har vidst hvorfor. Selv i Dag er vor Kendskab til de mutationsudløsende Faktorer begrænset. Men Eksperimenter med Bananfluen har vist visse ydre Faktors Betydning. Røntgenstråler og Bestraaling med radioaktive Stoffer har vist sig at være i Stand til at mangedoble Mutationernes Indtræden.

Hvis Bedstemoderen har været Røntgensygeplejerske.

Dette gælder maaske ikke alene for Bananfluen. Hvad Mennesket angaar, ved vi at allerede forholdsvis svag Bestraaling med Røntgen, der fortsættes under længere Tid, kan fremkalde Sterilitet. Erwin Schrödinger, den kendte Fysiker, skriver derom: »De indirekte Farer som Forbrændinger, Røntgenkræft, Sterilitet er velkendte, og især Læger og Sygeplejersker, der regelmæssigt arbejder med Røntgen, iagttager visse Forholdsregler ved at benytte Blyafskærmninger, Blyforklæder osv. Men

selv om disse direkte Farer saaledes med godt Resultat kan bekæmpes, bliver dog den indirekte Fare af smaa skadelige Mutationer tilbage. For at formulere det anskueligt, omend en Smule naivt, kan den uheldige Virkning af Ægteskab mellem Fætter og Kusine meget vel forøges ved den Kendsgerning, at deres Bedstemoder længe har arbejdet som Røntgensygeplejerske.«

Men Røntgenstråler, der i minimal Dosis fremkalder Bananfluens Mutationer, og i større Doser fremkalder Sterilitet, er i Sammenligning med den nye Atomkraft kun et Barns Legetøj.

Atomfysikerne er da ogsaa klar over, hvilke uhyre og maaske skæbnesvangre Kræfter, der slippes løs ved Atomeksperimenter. Den amerikanske Smythe-Rapport giver Udtryk for saadanne Betæneligheder ved at sige: »Da Art og Omfang af Straalingsrisikoen ved disse Forsøg aldrig før var set, blev der taget alle tænkelige Forholdsregler. Men der fandtes ingen sikre Midler for at bestemme deres Tilstrækkelighed!« — Dette er i hvert Fald ren Besked.

Den dødsensfarlige Substans.

Det er en Kendsgerning, at der i Atomfabrikkerne opstaar uhyre Mængder af radioaktive Substanser, der gennem Skorstenene, Luftningsanlæg og Køleanlæggenes Vand slipper ud i Omegnen. Alene Kølevandet gaar op til en Mængde, der svarer til en større Bys Konsum af Drikkevand. Men om disse radioaktive Substanser allerede er tilstrækkelig uskadelige, naar de vender tilbage til Naturen, ved man foreløbig intet om. Maaske spredes, og forsvinder de; maaske kan de naa at udøve visse Virkninger paa levende Organismer. Smythe-Rapporten siger aabent, at Kombinationen af Plutoniums Alfa-Straale-virkning med dens kemiske Egenskaber gør det »til en af de farligste Substanser, vi kender, naar det kommer ind i Kroppen.«

Hvad vil der ske, naar Atombomber eksploderer i Havet, hvis Vand indeholder minimale Mængder af Uranium? Og hvad vil der ske, naar hvert Land om nogle Aar vil have sine Atomspalterier? Lad os haabe, at alle disse Problemer bliver undersøgt og kontrolleret paa det mest nøjagtige, før Atomalderen for Alvor slippes løs.

Flere og flere ulevedygtige Unger.

En menneskevenlig svensk Causør fortalte forleden i et Blad, at han havde spurgt alle sine Venner, hvad de helst af alt ønskede sig. Maaske havde han tænkt sig at optræde som Harun al-Rashid. Den mest aabenhjertige bekendte, at han hele Livet igennem havde længtes efter en Kvinde med Egernehale. Atomtidens Mutationer vil maaske ogsaa opfylde dette Ønske. Men hvem garanterer for, at Halen vil klæde alle? Og hvor er Garantien mod en generel Sterilisering? Allerede idag spekulerer Videnskabsmænd over kommende Krige, der maaske fører til, at der i et Land blandt Dyr og Mennesker fødes stadig flere ulevedygtige Unger.

Det lader til, at Atomet er endnu farligere end Ilden i det første Urskovsmenneskes Haand. Selv uden Atombomber kan Mennesket let udrydde sig selv med Atomerne. Men, som Anatole France siger, vil dette i kosmisk Maalestok muligvis kunne betragtes som en minimal Forbedring i Universet.

H. G.

VIDENSKABEN (fortsat fra Side 2)

get brugeligt ud af det. Er der opnaaet et Resultat, gælder det at holde det hemmeligt, saa andre Firmaer ikke faar Fordel deraf. Plagiat eller blot tilladelig Efterligning kan let ødelægge Profitten.

Forældelsens Spøgelse.

Under Monopolsystemet ligger Forholdet anderledes. Her er den økonomiske Basis saa stor, at man uden større Risiko kan indlade sig paa kostbare Eksperimenter. Imidlertid er Impulsen til at gøre dette bestemt deraf, at videnskabelige og tekniske Forbedringer kun er en af de forskellige Maader til at øge Profitabiliteten. Udvidelse af Markedet ved storslaaet og suggestiv Reklame vil f. Eks. ofte foretrækkes. Dertil kommer »Forældelsens Spøgelse«, der sikkert maa betragtes som den vigtigste Hæmsko for en rationel Udnyttelse af videnskabelige Opdagelser. Ved hurtige tekniske Forbedringer vil, under et Monopolsystem, ofte ret nye og meget store Anlæg forældes og maatte nedlægges. Derfor afstaar man tit fra at indføre saadanne, opkøber i Stedet for Patenterne og henlægger dem. At dette er en utilfredsstillende Udvej turde være indlysende.

Videnskaben i Sovjetunionen.

Som Modsætning til Naturvidenskabens Organisation og Udnyttelse i Vesteuropa og U. S. A. gives en Skildring af Forholdene i U. S. S. R. Her regnes Naturvidenskaben for et af de vigtigste Led i Samfundet og organiseres og udnyttes rationelt. Naturvidenskabelige Fag spiller en dominerende Rolle i Skoleundervisningen. Universitetsuddannelsen er fri, og der findes en særlig Uddannelse af egentlige Videnskabsmænd. Den videnskabelige og populærvidenskabelige Litteratur er meget omfangsrig, og videnskabeligt Stof indtager en fremtrædende Plads i Presser. Det øverste Organ for Videnskaben i Rusland er Akademiet, bestaaende af ca. 90 Videnskabsmænd fra alle forskellige Omraader. Akademiet raader over egne Forskningsinstitutter overalt i Landet, og ca. 4000 enkelte Videnskabsmænd er di-

rekte ansat under det. Foruden disse findes der videnskabelige Institutter ved Universiteterne og i meget stor Udstrækning i direkte Tilknytning til Industrien.

Stadig Udveksling af Ideer.

Det vigtigste er imidlertid, at der foregaar en stadig Idé-Udveksling mellem disse forskellige Institutioner. Planer, Forespørgsler, Forslag og Raad flyder i stadig Strøm begge Veje mellem Videnskab og Industri. Vanskeligheder, der opstaar i en Industri, forelægges for det lokale Institut, der enten søger at løse Problemet, eller, hvis det skønnes at ligge over Mulighederne, videresender det til den Sektion af Akademiet, hvorunder det hører. Derfra dirigeres det ud til egnede Forskningsinstitutter, der saa lader Resultatet af deres Undersøgelser gaa tilbage til den spørgende Virksomhed. Foruden disse øjeblikkelige Opgaver planlægges Aarets Arbejde ved hvert Aars Begyndelse, sammenlignes med Oplysninger om andre Institutters Arbejde, koordineres eventuelt hermed, eller man paatager sig Opgaver, som udgør en Del af Akademiets Planer.

Ved denne Uddannelse, Folkeopdragelse, Organisation og Udnyttelse har Videnskaben indtaget sin Plads i Samfundet som en virkelig Tjener af Menneskets Interesser. Mulighederne for Fremskridt er ikke mere betinget af, om de øger en mindre Befolkningsgruppes Profit, men udelukkende af Hensynet til hele Befolkningens Tarv.

Bernal er ikke blind for de Farer, der ligger i et saadant System. Man vilde jo paa Forhaand vente, at det man opnaaede i Effektivitet ved den gennemgribende Organisation atter vilde gaa tabt i bureaukratisk Langsomhed. At dette ikke behøver at være Tilfældet, har den russiske Indsats i Krigen tydelig vist.

Bernal diskuterer ogsaa den Fare, der ligger i et stramt System, der synes at berøve Forskeren en Del af hans tilvante Frihed. I det fuldt udviklede System vil der imidlertid være saa mange og forskelligartede Opgaver, ogsaa indenfor den rene Grundforskning, at enhver vil kunne finde sig til rette.

Knud Lundbæk

Ugens SPITFIRE

Det er saa yndigt

*Det er saa yndigt at blive gift
under Roskilde Domkirkes Buer,
i Stedet for paa et trist Kontor,
som der er andre, der bruger.*

*Det er saa yndigt, at Domprovsten dér
er saa venlig og saa forstaaende,
at han til en Hipomand og hans Brud
vil Roskilde Domkirke laane.*

*Det er saa yndigt med Orgelbrus,
med Salmesang og med Amen,
og saa paa saadan et minderigt Sted.
Det er saa yndigt altsammen.*

*Det er saa yndigt med Provstens Ord,
saa kærligt og dog saa myndigt.
Det er saa yndigt — men hvortor skal
det hele være saa yndigt?*

Spitfire.

DANMARK BØR LÆRE (fortsat fra Side 3)

— Hvad mener De om Morgenthau's Plan om at forvandle Tyskland fra et Industri-Land til Agerbrugsland?

— Jeg har ikke tænkt meget paa netop den Plan, men min egen Tanke er den, at som Led i Afnazificeringen vil det være sundt at lægge mere an paa Agerbrug. Det vil gøre Tyskland militært im-

potent, og det vil pacificere Befolkningen. Bønder kender kun een Fører: Naturen, og de er indgroet pacifistiske. — Men bortset fra det, vil det jo betyde, at Tyskland bliver en farlig Konkurrent for Danmark.

— Deler De den almindelige Anskuelse blandt vore Besøgende, at Danmark flyder i Overflod af Fødevarer?

— Min ærlige Mening er, at Danmark har lige saa meget — eller mere — Mad

end de øvrige nordeuropæiske Lande. Landbruget er selvfølgelig blevet reduceret, men ikke ødelagt. Jeg har været i flere Hjem, men ikke fundet Mangler — ganske vist har jeg ikke været i Byhjem. Det er min Overbevisning, at det først og fremmest maa være en dansk Interesse at opretholde en 1. Klasses Eksport, selvom Befolkningen maa lide Afsavn og renoncere paa et og andet: Danmark maa eksportere.

OVERBEVISNING

» **R**igsdagsmænd er ene bundne ved deres Overbevisning og ikke ved nogen Forskrift fra deres Vælgere.« Naturligvis — men alligevel ikke mere naturligvis, end at Danmarks Riges Grundlovs vise Fædre i klog Forudseenhed fandt det rigtigst at indføje denne Bestemmelse i Grundloven, og heller ikke mere naturligvis end man i Dag med god Grund føler sig fristet til at spørge, hvad Rigsdagsmænd og Rigsdagskvinder egentlig forstaaer ved Ordet Overbevisning. Har De selv en Overbevisning, eller er det kun Partiets Mening, der gælder? Føler de sig i den Grad identiske med deres Partier, at der for dem kun eksisterer een Opfattelse, Partibestyrelsens eller Partiførelsens? Er de kun blevet valgt for at stemme efter Partiets Ordre? Har de egentlig Mulighed for fra Rigsdagens Talerstol at gøre deres egen Mening gældende, eller spiller de hver for sig indenfor deres eget Parti samme Rolle som Hitlers saakaldte Rigsdagsmænd?

Naar man læser Referaterne af Rigsdagsdebatten om Nordentoft-Sagen faar man en ængstende Fornemmelse af Svarets Karakter. Skønt der ikke kan være mindste Tvivl om, at Nordentoft-Spørgsmaalet delte Vælgerne paa tværs af alle Partiliniier, fandt der paa Rigsdagen praktisk talt ingen Deling Sted. Saa godt som alle Folketingsmedlemmer indfandt sig trofast i Partibaasene, og de brægede, vrinskede, buede, øffede, galede og kaglede i Takt efter de bedste Bellahøj-Mønstre. Ikke een Hoppe — selv af fineste radikale Afstemning — fandt paa at fravige Fløjhingstens Kurs. I dyb Underdanighed fulgtes Fodermestrenes Ordre, og med dyb Undren fulgte dansk Offentlighed dette Skuespil.

Med Undren, ja, men ogsaa med Ængstelse, og denne Ængstelse skulde ikke blive mindre, da det konservative Folkeparti faa Dage efter fandt Situationen særlig egnet til at understrege den specielle Rigsdagsmentalitet, der hersker, naar det gælder Begrebet per-

sonlig Overbevisning. Hvorfor skulde de Radikale ogsaa være alene om Successen? Saa hurtigt som det kunde lade sig gøre, udstedte Christmas Møller et Ukas om, at han ikke kunde garantere en bloc Afstemning for Eengangsskat-Forslaget blandt de konservative, saafremt Venstre og Radikale ikke kunde gøre det samme. Med andre Ord: Der findes indenfor den konservative Rigsdagsgruppe Medlemmer, der af saglige Grunde ikke ønsker at stemme for Eengangsskat-Forslaget, men denne deres Overbevisning kan kun komme til Udtryk, saafremt der indenfor Venstre og de radikale findes Rigsdagsmænd, som deler deres Opfattelse, og vel at mærke af deres Partiledelse faar

Tilladelse til at gøre denne Opfattelse gældende. Er det ikke Tilfældet, har de blot at stemme efter Ordre. Det er ikke mere et Spørgsmaal om Overbevisning, om Saglighed eller Retfærdighed. Det er kun et Spørgsmaal om Taktik. Om hvad andre Medlemmer af andre Partier mener. Om hvordan man skal forsvare sin Stilling paa Vælgertribunerne.

Nordentoft-Sagen, Eengangsskatten, Aldersrenteforslaget — ligeegyldigt hvad det hedder — alt for ofte har man en Fornemmelse af, at personlig Overbevisning viger Pladsen for Taktik og Kompromis — det man kalder politisk Kunst, den Kunst, der var medvirkende til at føre en Hitler, en Mussolini og en Franco til Magten.

Hjemmeværnsforeningerne og de Mistroiske

» **H**vad er det for en Fornyelse, I raaber op om? Det passer jo ikke, at en ny Tid er skabt — se jer om, I naive Frihedskæmpere, og erkend, at alting er, som det var!«

Saadan lyder Modbevægelsens tørre Røst.

Vi skal ikke igen ved denne Lejlighed i udstrakt Grad gøre Rede for, hvori det nye bestaar. Vi falder for Fristelsen til i Forbifarten at henvise til Dir. Krøyer-Kielbergs Tale til de unge Handelsfolk (i Uddrag gengivet andetsteds i Bladet), men skal iøvrigt holde os til Hjemmeværnet.

Hjemmeværnsforeningerne er en Nydannelse af Format, sprunget lukt ud af Frihedsbevægelsens røde, bankende Hjerte. I Aartier har man herhjemme — og med Rette — beklaget sig over den manglende Forsvarsvilje ... Nu er den her! Manifesteret i tresindstyvetusind Mænd og Kvinder af Kød og Blod. Modtaget med glad Velvilje af Rigsdagen, der yder et Statstilskud paa 250.000 (Summen er til at overse). Mødt med Muggenhed fra radikalt Hold og med Mistillid fra forskellige Kredse i Samfundet, der er saa forlumede af Kommunistangst, at de bag enhver Nyorganisation skimter et bolsjevickisk Anslag mod Samfundssikkerheden.

Det er trist og urimeligt, hvis disse samme Kredse, der i og for sig er enige i Hjemmeværnsforeningernes Idé og Maal, vender dem Ryggen i gold Kritik og Mistro — det er det eneste, de ikke maa: er deres Mistillid uberettiget, unddrager de dermed en værdig Sag deres Støtte; og er den berettiget, har de en uafviselig Pligt til at bekæmpe en politisk Indflydelse, som de anser for skadelig. Men det sker ikke ved Afvisen, Surhed og Negativitet er intet Vaaben; Aktivitet og Initiativ maa der til for at skaffe sig Indsigt og Indflydelse og for at blive bestemmende for en Forenings Udvikling og Kurs.

Formanden for Hjemmeværnsforeningerne, Prof. Husfeldt, udtalte forleden, at det kniber meget at skaffe Ledere til Organisationen. Her er jo den oplagte Chance ikke for de radikale — men for det nationale Forsvars mistroiske Venner, som ud af dyb og varm Interesse for Sagen tvivler paa, at den har de rette Kaar.

Det er kun ved at melde sig til Hjemmeværnsforeningerne og ved at være med, hvor det foregaar, at de opnaar Muligheder for at faa Kontrol over Udviklingen af et Forsvarsapparat, der kan blive afgørende for vort Lands Skæbne.

NEED

Fortælling af Martin A. Hansen

UTEN

(FORTSAT)

Vognen var naaet til en Lysning inde i Skoven. Her var et Par smaa Agre, og læn- gere fremme saas Gavlen af et lille Hus.

»Det er dér, hun bor,« sagde Bonden.

»Ja, Gud Fader fri og bevare os,« svarede Degnen.

»Der er jo ikke andet at stille op.«

»Hun er en forbandet Heks!«

»Hvad er nu det?« udbrød Bonden.

Hestene gik i Staa midt i Lysningen, hvor Solen bagede. Han rykkede i Tømmen, og Hestene trippede, men gik ikke frem. Han prøvede igen, men det hjalp ikke.

»Jeg kan ikke se noget paa Sporet foran,« sagde Degnen, »prøv et lille Rap.«

»Naa, jeg plejer ikke at slaa dem,« svarede Bonden.

»Bare et fornuftigt lille Rap,« sagde Degnen, der ogsaa var Skoleholder og forstod sig paa Rap.

Bonden rørte Hestene med Pisken. De skjalv, men blev staaende. Saa rejste han sig brat op og drev dem et hvinende Slag. De stejlede, men gik ikke frem.

»Gud se i Naade, som jeg slog mine gode Bæster,« mumlede Bonden, »hvad Satan gik der af mig?«

»Nævn da ikke ham her,« hviskede Degnen. Han gjorde Korsets Tegn og læste: »Sankt Johannes døbte Jesus i Vand. Da den Herre Jesus var døbt, steg han straks op af Vandet. Saaledes være I nu ogsaa løst! . . . Prøv saa!«

»Nej, de kan ikke,« svarede Bonden. Han stod af Vognen.

»Jeg kan heller ikke gaa frem,« sagde han dernedefra.

»In nomine patris et filii et spiritus sancti,« læste Degnen, »tag saa Hovedlæget af en af Hestene og kik igennem det!«

»Det er man jo ikke saa meget for,« svarede Bonden.

Der kom gaaende en Kvinde hen imod dem. Hun var lille og fin i det, hendes glansfulde Øjne var blaa som Forglemigejer.

»Hvad er der i Vejen for de Folk?« spurgte hun.

»Det er nok Mor Else,« sagde Bonden, »det kan være, du kan løse os?«

»Aa, hvad tror du dog om mig, Paal?« sagde hun og smilte til Bonden.

»Kære Mor . . . kære Fru Else,« stammede Degnen, »du maa hjælpe os . . .«

»Jeg tror, de er gaaet i Staa af onde Tanker,« sagde hun og saa paa ham.

Bonden prøvede igen, og nu kunde haade han og Hestene gaa frem.

»Du maa hjælpe os,« sagde Paal Bonden, »nu er der flere syge i Almindingen. De har gravet Lig ned. Det kommer fra alle Sider. Om otte Dage ligger vi der, hver og en.«

»Tror I, jeg kan standse Soten?« sagde hun, »det kan kun een. Gaa I til Præsten.«

»Præster læser i alle Sogne. Det hjælper ikke.«

»Saa kan I gaa til Provsten.«

»Han læser og læser, men de dør som Fluier.«

»Ja, jeg kan ikke hjælpe jer.«

»Havde du bare et Raad,« sagde Bonden, »vi skal ikke spare paa Takken og det, der hører til.«

»Jeg kender den Tak,« sagde Else og smilede, mens hun bankede den ene lille Træsko ud mod den anden. Hun saa paa sin Fod med den røde Uldhose og tilføjede: »Bagefter vil den ene af jer prøve, om han kan faa mig brændt!«

»Hvem af os skulde dog kunne gøre det?« udbrød Degnen.

Konen saa ikke paa dem, men svarede: »Det bliver ikke godt for ham. Men den af jer, som ikke er pestsort i Ansigtet, vil prøve paa det.«

Mændene skottede til hinanden. Ingen af dem var sorte i Ansigtet, tværtimod.

»Jeg kender et gammelt Raad, der vil hjælpe,« sagde Else, »men det er meget meget dyrt.«

Brumlebie for forbi, Egens unge Blade foldede sig bedre ud, og Solen stod varm og stor over det hele, straaled til alle. —

Lille Jakob laa endnu med den tykke Næse i Vejret og sov op ad Smørblomsterne. Marie havde skyndt sig med Hosen, saa hun kunde sidde og lege lidt. Det var let at passe paa Høvederne nu, for de laa og tyggede Drøv. Hun havde fundet en Stump Ellegren med et Par Kviste, som hun havde brækket af i passende Længde. »Mit søde Barn,« sagde hun til Grenstumpen, »du er jo lige saa bar som vor Frelser i Krybben. Min stakkels lille Magdalene dog. Men nu skal jeg give dig fint Tøj paa. Nej, hvor skal min lille Prinsesse blive fin«. Saa plukkede hun Følfoldeblade til Kjole, og ganske vist var Bladene ikke ret store endnu, men der var Blomster nok at stikke imellem og pynte med, Kabelejer og hvide Stenbræk. »Søde, søde, lille Nor,« mumlede hun. Saadan turde hun kun lege, naar hun var helt alene. Jakob vilde jo gerne lege med, men over for ham og de smaa maatte hun være voksen.

Vognen kom skrumplende ud af Skoven, og Marie rejste sig og saa paa den med Dukken i Favnen. En Vogn var et sjældent Syn her, men hun vilde alligevel ikke forstyrre Jakob i hans gode Søvn. —

»Naa, der er hun igen,« siger Degnen for at sige noget.

»Naaja, Tøsen der?« mumler Bonden. Degnen er snart hed, snart forfrossen. Og Bonden har aldrig trængt til en Dram som nu.

»Hun er meget lille af sig,« bliver Degnen ved, »hun er ellers tolv tretten Aar.«

»Er hun ikke noget skæv og skruttet?«

»Jo, hun slæber vel paa Torperens Unger.«

»Sølle Barn,« siger Bonden, »for den Slags er det en Ulykke at være til.«

»Jo saamænd. Og de skal ikke være meget ældre, før de selv faar Unger.«

»Naa, hun der maa da være Møendnu.«

Degnen skæver til Bonden, og de ser stift paa hinanden et Øjeblik. Saa drejer Paal sine Øjne bort og spytter ud over Vognhullet.

»Jøsses Kors, Degn!« siger han.

»Det er jo Alvor,« siger Degnen og

slaar med knyttet Haand i Agebrættet, »det er ved Jesu Død Alvor. Hvis vi skal kaste Lod, hvad saa?«

»Den Satans Heks!«

»Og Møen skal komme godvilligt,« siger Degnen, og han skriger over Rum melen, da Bonden pludselig jager Hestene i Trav: »Nu nytter det ikke noget med Vaas og Snak, Paal. Nu maa vi i Herrens Navn gøre det.«

Hen paa Eftermiddagen klemte Klokkerne ovre fra Sognebyen. Torperen gik op paa Højen ved Siden af Huset og stirrede derover. Torperen var radmager, saa jordslaaet og vindbidt, at han lignede en hængt, der er blevet levende igen. Hans klodsede, hjulbenede Kone, der altid gik med aabne, vaade Læber, kom derop med tre af de større Børn i Skørtene. Marie vilde ogsaa derop med de to mindste. Hun bar den yngste, men den næste vilde ogsaa bæres, og det var maaske mest ham, hun var skæv af. Han vrælede, og hun maatte smække ham og saa plukke et Syreblad til ham. Da vrælede den mindste, og Torperen raabte vredt, hun skulde faa dem stille. Marie maatte blive ved Foden af Bakken og underholde de smaa.

»Hvad kan det være?« sagde Konen.

»Det er ikke Ildebrand,« svarede Torperen, »det er vel Krig eller anden Galsskab af de store.«

Klokkerne tav. Man hørte flere Gange den fjerne Lyd af et Horn. Saa klemte det igen.

»De stævner jer,« sagde Konen, som med Møje holdt Munden sammenpresset lidt.

»Jeg er lige tilfreds,« sagde han.

»Du faar Bøde, Nils,« sagde hun og tyssede paa Børnene. Luften var aldeles stille. Solen stod lavt, og alle Bier og Fluier, der for gennem Luften, skinnede som Guldpenge.

»Jeg er lige tilfreds,« svarede han, »mig har de kun Brug for, naar jeg skal plukkes.« Saa gik han ned af Højen, Konen med. Marie sad og legede med de smaa. En Femaarsfy, der var i Hælene paa Moderen, gik og tyggede. »Fy skam sig!« sagde Marie, »spyt ud!« Og Fyren spyttede grønt Stads ud. —

Skønt det aftner, er det ikke helt mørkt. Torperens Kone og Børnene er gaaet til Ro. Jakob ligger nøgen og snøf-tende under Skindet i Bænken.

»Hvorfor klemmer du man Mave?« klynker han. Det er Marie, hun ligger i samme Bænk med Hovedet den anden Vej. »Du er pibesyg, Jakob, jeg rørte dig jo ikke.« »Jo, du sparker mig.«

»Tys,« siger Torperkonen fra Alkoven

»Tys, Jakob,« hvisker Marie, jager en stillet Arm ud og giver den hængende Vugge et Skub, saa den svinger frem og tilbage, og Trækrogen knirker hyggeligt oppe ved Tagspæret.

Torperen gaar gennem Stuen. Han rager efter noget i Taget over den sten-satte Ovn. Det skurer af Staal mod Skorstenen.

»Hvad er der, Nils?«

»De kommer herop. Paa Heste og til Fods.«

»Hvad vil du da, Nils?«

»Læg dig bare hen.« (Fortsættes.)

Har Kvindernes Ansvarsfølelse

Af
Folketingsmedlem
ELIN APPEL

Gennem de sidste 150 Aar er fire forskellige Lag af Befolkningen naaet frem til en ny Placering i Samfundet baade økonomisk, socialt og aandeligt. Bøndernes Udgangspunkt var det store Aar 1788, Arbejdernes var 1860 og 70, Husmændenes Tiden omkring Aarhundredskiftet og sidst kom saa Kvindene. Deres sociale og økonomiske Stilling er endnu ikke helt klaret, men vi staar ved Slutningen af en lang Udvikling, som jeg ikke her ønsker at komme ind paa. Jeg vil derimod pege paa, at efter de store sociale og økonomiske Reforme er for de tre førstnævnte Grupper Vedkommende fulgt en aandelig Rejsning, der er betinget af, at man føler sig sikker paa i alt Fald det daglige Brød. Højskolerne, Missionshusene, Forsamlingshusene, Fri- og Valgmenighederne er Vidnesbyrdene paa Landet, Arbejdernes Oplysningsforbund i Byerne. Ganske vist har Kvindene været med i alt dette, men alligevel maa det siges, at over for Samfundet som Helhed er

»Hvem synes du, jeg skulde stemme paa?»

det i det store og hele glippet til nu, eller rettere Forbindelsen er simpelthen aldrig kommet i Stand, saaledes at Kvindene har følt det samme Medansvar for Samfundet som for Hjemmene. Det kunde til Nød forsvares før 1915, men ikke

efter. 1915 betegner ikke blot en Triumf, en Sejr, som man glad kan se tilbage paa, men betegner i lige saa høj Grad en Byrde, et tungt Ansvar, der dermed blev paalagt Kvindene for at de skulde tage det op og bære det, ellers giver det hele

læser hun sin Avis rigtigt —

ingen Mening, og den Rettighed man faar og ikke bruger, har man ikke fortjent. Ganske vist tror jeg aldrig, at Kvindernes Stemme procent har været saa langt nede som de 33 pCt., der blev præsenteret i 1848, det kan godt være at den ovenikøbet er nogenlunde forsvarlig — men alligevel er der noget galt.

Dette gale bestaar i, at man tit har Indtryk af, at Stemmeafgivningen er for tilfældig, og for lidt bygger paa en Vurdering af de foreliggende Muligheder — den Kritik kan sikkert rejses mod Størsteparten af alle Vælgere, men alligevel alvorligst her. Det sker vist ikke saa sjældent, at Konen Dagen før Valget spørger Manden, hvad hun nu skal stemme paa, det kan saamænd godt være, at Raadet bliver fornuftigt nok, men skal et voksent Menneske have sin Stemmeret med Ære, saa maa den bruges paa Grundlag af en personlig Vurdering, eftersom det nu engang er igennem ens egen Hjerne, at Problemerne maa ses. Det hjælper heller ikke tilstrækkeligt, at man studerer Valgprogrammerne de sidste Dage før Valget, for saa ser de alle sammen for kønne ud — nej, det tager anderledes lang Tid at forberede sig som Vælger, det tager simpelthen hele Perioden imellem Valgene.

Jeg tror derfor, Tiden er inde til nu at tale noget mere om Forpligtelser, vil man have Del i »Magten og Æren« maa man ogsaa tage Del i Byrde og Ansvar. Det kan aldrig gøre det, at de og de har faaet de og de Embeder og Tillidshverv og derved vist, at Kønnen kan — det maa altid være de faa, der faar offentlige Hverv, og de mange der skal danne Baggrunden i saa Henseende. Men det skal

ikke være en passiv Baggrund, men en levende aktiv. Kærnen i Problemet er derfor ikke blot dette, at man kan finde egnede Folk til de og de Raad, men den er i lige saa høj Grad dette, at der bag dem findes egnede Vælgere, nemlig Kvinder der ved, hvad de stemmer om.

I denne Henseende er det, at Kvindene nu mangler en aandelig Rejsning, men jeg tror, at den er begyndt under Krigen, nu gælder det blot om ikke at blive sløvet under Freden. Jeg tror egentlig ikke, at det er Modtagerapparatene, der er noget i Vejen med, de er vist nogenlunde ens indrettet hos begge Køn, men der er bare ikke lukket op for dem. Vi har lige mange Huller i Hovedet, vi skal bare bruge dem saadan, at der gaar noget ind ad dem — og ikke bare det, der lettest passerer.

Vi kan som Eksempel tage Avisen. Det, der er nemmest i den, er de sidste Sider, Feuilletonen og det lokale Stof, men man

Nu har Vækkeuret snart kimet i 31 Aar.

kan da ikke leve paa at vide, om han faar hende, og hvem der bliver Storeslem i egen Grand. Hvis Kvindene i Almindelighed vilde vænne sig til at læse Avisen forfra, vilde de derved faa et dagligt Kursus i Samfundslære, som vilde danne det nødvendige Grundlag for en selvstændig Vurdering af Problemerne, for Aviserne er nu ikke beregnet til at sluges raat, saa ensidige de fleste efterhaanden er politisk.

Der er ogsaa en lille daglig Dosis Samfundslære at opfange i den daglige Snak Mand og Mand imellem; selv om det langt fra er Guldgrube, der falder af, er der dog noget at tænke videre med. Det er denne lille daglige Dosis, der bliver alt for meget forsømt, og som er den nødvendige Forløber for en Samfundslære og en Studiekreds.

Men i den Henseende er Kvindene lidt — aandeligt halvdovne simpelthen —

svigtet

ikke, det bunder i andet. Den
væn har staaet paa i 31 Aar,
dødskeuret har kimet til Dagens
er det vist paa Tide saa ogsaa

tænke paa alle de Gilder, hvor
sig i to Stuer efter Køn —
er begge Steder med at snakke
det er i sin Orden, det ene
t maaske Roerne, Dyrskuet og
spriserne, det andet Børnene,
keriet og de Piger, man ikke
i den ene Stue kommer man
den Gang til Samfundsproble-
— det gør man ikke i den an-
dliver man ved at køre paa de
mner! Eller begge Parter har
ned i den samme Stue, det
ike, den ene Part falder fra i
Snak om de sædvanlige Em-
ogsaa bliver Øjnene saa fjernel-
mmes faktisk ogsaa en Lejlig-
lære noget, eller i alt Fald til
anker i Gang.

vis er Livet ikke bare Sam-
lemer, men det er til enhver
a Samfundsproblemer; intet
kan unddrage sig dem, de siver
Dørsprækken og lejrer sig
Huset, ingen undgaar at mær-
ne af dem, og intet voksent
kan i en demokratisk Stat und-
svaret for den Maade, hvorpaa
altsaa maa man dagligt gaa
det Ansvar, enten man saa har
st, eller man ikke har — begge
mer nok, naar man vil.

Elin Appel.

sig efter Køn og gaar hver til sin Stue ...

Det uregulerede kapitalistiske System vil ikke vende tilbage

Direktør Krøyer-Kielberg, den tidlige
Præsident for det danske Raad
i London, er for Tiden i Danmark. Den
26. Juni holdt han Tale til de unge Di-
mittender fra den Niels Brockske Han-
delsskole.

I Følge Referat fra »Berlingske Tiden-
de« sagde Dir. Krøyer-Kielberg bl. a.:

»Jeg tror ikke, De behøver at frygte
for, at Deres Chancer for at gøre en til-
fredsstillende Karriere er mindre gunstige,
end vore var. Tværtimod, kan jeg
tænke mig, at de revolutionære økono-
miske Tendenser, som nu paavirker hele
Verden, muligvis vil give ubemidlede,
men godt uddannede, velbegavede og flit-
tige unge Mænd og Kvinder flere Chan-
cer i Livets Lotteri end nogen Sinde før.

Det er i hvert Fald rimeligt at antage,
at Fortidens nedarvede Privilegier og
Storrigdomme vil komme til at spille en
mindre og mindre Rolle ved Besættelsen
af de høje og højeste Poster i det Sam-
fund, som De kommer til at leve og virke
under. Eet tror jeg er givet:

*Det uregulerede kapitalistiske System,
hvorunder min Generation voksede op,
og som i Aarene mellem de to Verdens-
krige viste sig uskikket til og ude af
Stand til at løse den mekaniserede Tids-
alders Problemer, vil ikke vende tilbage.*

Hvad Ens Meninger saa end er om de
økonomiske og handelspolitiske Omvælt-
ninger, som finder Sted overalt i Ver-

den i Dag, mener jeg, at det er lige saa
godt at gøre sig klart og at vænne sig til
den Tanke, at Staten i næsten alle Lande
i Fremtiden vil tage aktiv Del i eller øve
en mere indgribende Kontrol med de vig-
tigste Erhvervsgræne, og med Landenes
Eksport- og Importpolitik, end Tilfældet
var før Krigen.

Som Forholdet har udviklet sig i dette
Aarhundrede, til Dels som Følge af Nu-
tidens uhyre Produktionsevne, tror jeg
selv, at en vis regulerende Statskontrol
med Erhvervslivet er uundgaaelig og nød-
vendig, hvis Verden skal undgaa de for-
færdelige økonomiske Kriser, som ryste-
de baade Amerika og Europa i Aarene
fra 1929 til kort før den anden Verdens-
krigs Udbrud, og som medførte utaa-
lelige og efter min Mening til Dels uund-
gaaelige Lidelser for Millioner af Menne-
sker.

Men samtidig maa man ogsaa haabe
og ønske, at det vil vise sig muligt at ud-
arbejde et System, som vil forbinde den
nødvendige dirigerende Statskontrol med
frit Erhverv i det størst mulige Omfang
og med det ganske uundværlige person-
lige Initiativ, saa at de vældige og stadig
stigende Naturkræfter, som nu staar til
Menneskehedens Disposition, kan blive
til Velsignelse og ikke en Forbandelse.

Men eet tror jeg man tør sige: Hvilken
som helst Statsordning, De kommer til at
arbejde under, vil De finde, at der vil
være interessant Arbejde at gøre og rige-
lig Brug for dygtige og arbejdsvillige
Mænd og Kvinder med den fornødne Til-
passningsevne. Der vil under et hvilket
som helst System være førende Stillinger
at stræbe efter, og Gevinster, som det vil
vise sig værd at anstrenge sig for at
vinde.

Direktør Krøyer-Kielbergs Vurdering af
Udviklingen er bemærkelsesværdig: han
er en Mand, der selv har øvet sit Livs-
værk og oparbejdet en verdensomspæn-
dende Forretning i et Tidsrum, da det
frie Initiativ var eneraadende indenfor
Handel og Erhverv. Paa denne Bag-
grund, og fordi Krøyer-Kielberg fremde-
les sidder i London og driver sine store
Foretagender med Fingeren paa den nye
Tids Puls, har hans Ord den største
Vægt: ingen tør vist beskyldte Krøyer-
Kielberg for at have »farlige bolsjeviki-
ske Tendenser« eller for i samfundsom-
styrtende Hensigt at spille paa de øje-
blikkelige Konjunkturer — han er hævet
over al Mistænkeliggørelse.

Smaa, større og store blandt dem, der
til daglig blander sig i Diskussionen om
Samfundets Problemer, har sagt det
samme, som vor Landsmand fra London,
men ingen har kunnet tale med større
Autoritet om dette Emne end netop han.

Sverige

er

endnu

Regeringen staar svagt, fordi den kalkulerede forkert, siger Oppositionen. Fordi den af sine militære og politiske Raadgivere lod sig vildlede til en Opfattelse, der ikke stemte med de Realiteter, som den alene burde have ladet sig lede af.

Byggede det da paa en Fejlkalkulation af den militære og politiske Situation, naar den svenske Regering i Juli 1940 bevilgede Tyskland Transiteringsret til

Af A. RASTEN · STOCKHOLM

kendegivet sin specielle Opfattelse af Situationen i Stockholm 9. April 1940. Der ventes endnu en officiel Hvidbog, som vil supplere Regeringens hidtil publicerede Meddelelser. Oppositionen har heller ikke ligget paa den lade Side. En af

IKKE BEFRIET

OPPOSITIONENS HVIDBOG OM SVERIGES NEUTRALITET

Var vi neutrale? Den svenske Regering siger Ja. Den svenske Opposition mener Nej. Den svenske Statsminister erklærede i sin Maj-Tale i 1944, at Sverige energisk maatte understrege sin

uforandrede Vilje til at følge den neutrale Linje, Landet fra Begyndelsen havde valgt. Oppositionen siger, at den Neutralitet, Regeringen fra Begyndelsen valgte, var en anden Neutralitet end den Linje, man slog ind paa efter Stalingrad og El Alamein. Den første Neutralitet byggede ikke alene paa Eftergivenheden over for Tyskland, men hvad mere alvorligt var paa Overbevisningen om og Troen paa Tysklands Sejr og Demokratiernes Undergang. Den anden Neutralitet var baseret paa den efterhaanden vaagnende Erkendelse af, at de allierede vilde gaa sejrrikt ud af Krigen og Tyskland bryde sammen. Naar Statsministeren paa Sejrsdagen i Fjor i sin Tale til det svenske Folk erklærede, at Tysklands Kapitulation ikke kom som nogen Overraskelse, saa stiller Oppositionen denne Selvfølgelighedens Apoteose op paa Baggrund af, hvad Statsministeren sagde i den svenske Rigsdag i 1941, nemlig at ingen kunde bestride Tysklands Adkomst til at etablere et Nyordningens Europa, og at Sverige ikke surmulende vilde stille sig ved Siden af det europæiske Samarbejde inden for denne Nyordning....

»I et nyt temperamentsfuldt Indlæg gik Statsministeren skarpt i Rette med de misfornøjede Kredse, som tidligere har forklaret, at »naar Krigen er endt, skal intet forsømmes for at de, som havde Ansvar for vor Politik, skal bære deres Ansvar.« — Intet er mig kærere, sagde Taleren bl. a., end at faa en Debat om dem, som gjorde vort Land adskillig Fortræd under Krigen, men som efter Krigen blev tavse. Det er klart, at den svenske Holdning var til Gavn ikke bare for os selv, men for en videre Kreds. Selv vore nærmeste Naboer erkender uforbeholdt dette. Vor Handlingsmaade kunde ikke altid baseres paa sikre Fakta, men maatte dirigeres ud fra Intuition og personligt Omdømme.«

Referat fra »Politiken« af Forhandlingerne i det svenske Andet-Kammeret 19/6 1946

Norge, i Juni 1941 Transiteringsret til Finland, i hele Perioden indtil Efteraaret 1943 Ret til Indflyvning over og Landing paa svensk Territorium, i samme Periode Ret til at anlægge U-Baads-

spærringer i svensk Territorialfarvand i Øresund og i samme Tidsrum praktiserede Censor, Telefonaflytning, Brevkonfiskation og Avisbeslaglæggelse i selve Sverige?

Ja, siger Oppositionen. Alt dette var unødvendigt. Det var unødvendigt ikke bare fordi det skadede Sveriges Anseelse i de allieredes og de okkuperede Broderfolks Øjne og nu, trods alle Talemaader, udgør en vitterlig Belastning i Forholdet mellem Sverige og Nabonationerne, men det var unødvendigt, fordi Sverige aldrig nogensinde af den militærpolitiske og strategiske Situation var tvunget til denne Indrømmelsespolitik over for de tyske Krav og Ønsker. Tværtimod, siger Oppositionen, var det disse Indrømmelser, der gjorde Situationen farlig for Sverige og paa et givet Tidspunkt kunde have draget Landet ind i Krigen paa den forkerte Side.

Neutralitetsdebatten i Sverige er paa dette Tidspunkt naet langt. Regeringens officielle Opfattelse foreligger belyst i en Hvidbog, som udkom i Efteraaret 1945, og i Udtalelser fra Medlemmer af Samlingsregeringen, bl. a. af fhv. Udenrigsminister Chr. Günther, der har til-

dens mest fremtrædende Repræsentanter og militærsagkyndige, Kommandørkaptajn G. E. F. Boldt-Christmas har nylig offentliggjort sine Argumenter i den Bog, hvis Titel er citeret i Indledningen, og hvis Indhold har bidraget til den kraftige Oplussen af Neutralitetsdiskussionen, som har fundet Sted i Sverige i den seneste Tid. »Var vi neutrale?« er simpelthen *Oppositionens Hvidbog*.

I 37 kendte Sverige Tysklands Hensigter med Norge og Danmark.

En af dens Hovedteser er, at den svenske Regering allerede i 1937 var informeret om Tysklands Angrebshensigter over for Danmark og Norge, og at det aldrig for Alvor var Tysklands Mening at okkupere Sverige. Okkupationen af Danmark og Norge var strategisk begrundet. Samme strategiske Hensyn forelaa ikke for Sveriges Vedkommende. Tyskland havde militært Brug for Danmark og Norge som Udgangsbaser for Angrebene mod England. Det beherskede suverænt Østersøen, og Finland dannede et bredt og gunstigt indstillet Opmarchomraade ved Angrebet paa Rusland. Det havde kommercielt Brug for Sverige, men hertil behøvedes ingen Okkupation. Okkupationen af Danmark og Norge gjorde Sverige kommercielt afhængig af Tyskland. Sverige behøvede tyske Kul og visse tyske Industriprodukter, men Tyskland var i lige saa høj Grad i Behov af svensk Malm og Papirmasse og andre svenske Produkter. En Million Tons svensk Tonnage kunde uforstyrret arbejde for tysk Regning. Saa længe Sverige ikke var okkuperet, var — i Modsetning til Danmark og Norge — dets Kommunikations- og Produktionsmidler

ikke udsat for Truslen af at blive bombet af de Allieredes Luftflaader. »En med Vold gennemført Okkupation af Sverige vilde for altid have berøvet Tyskland Fordelen af en i fredelig Ro bedreven svensk Produktion, af vor Malm, af vort Træ m. v. En af vore Myndigheder vel planlagt Ødelæggelse af vore Gruber, Fabrikker, Skibe og Kommunikationer var af meget større Betydning end vort militære Forsvar, særlig eftersom hele den Smule, vi ejede af moderne Krigsmateriel, paa Samarbejdsrådernes Raad var overladt til Finland«.

Sverige var okkuperet med stort Raffinement.

I Virkeligheden, siger Boldt-Christmas, var Sverige okkuperet med et Raffinement, som savner Sidestykke i den lange tyske Okkupationshistorie. Intet andet Land foraarsagede Tyskland mindre Ofre end Sverige. Det havde ikke kostet en Soldat, ikke en Pfennig. Intel, som under Krigen er indtruffet eller som Regeringen har meddelt, har rokket hans Overbevisning om, at en militær Okkupation aldrig indgik i den tyske Krigsledelses Planer.

Risikoen for, at Sverige skulde komme med i Krigen, hidrørte ikke fra de tyske Krav, men fra Sveriges Imødekom-

melse af disse Krav. Man blundede helt for den Fare, der laa i, at Sverige ligesom Finland skulde havne paa den tyske Side. Hvis Rusland og Vestmagterne ikke havde villet Sveriges Bedste, havde vi gjort det, siger Boldt-Christmas. Et fuldt legalt allieret Bombeangreb mod den svenske Vestkystbane eller Gøteborg havde været tilstrækkeligt. »Naar det svenske Folk en Gang i Fremtiden bliver oplyst om, hvor nær det var lykkedes Hr. Hansson at faa Sverige til at havne paa Tysklands og Finlands Side, vil det løbe det koldt ned ad Ryggen. At det ikke skete, har Svenskerne hovedsagelig Oppositionen at takke for. Det var denne Opposition, som i sin Presse gjorde det klart for Sovjetunionen og dets allierede, at den svenske Regerings Politik ikke var et Udtryk for det svenske Folks Ønsker og Interesser. Yderligere et lille Skridt paa Vejen mod den fuldstændige Undertrykkelse af det frie Ord, og Sverige havde delt Finlands Skæbne» . . .

Var den officielle Politik da virkelig

Maj 1944 holdt den svenske Statsminister Per Albin Hansson Neutralitetstalen, som er omtalt i Begyndelsen af Rastens Artikel. Samme Dag marcherede han i Spidsen for Demonstrationstoget gennem Stockholms Gader — paa Billedet man se hvordan.

Udtryk for Regeringspartiets inderste Ønsker og Interesser? Heller ikke, svarer Boldt-Christmas. Den var Udtryk for de svenske Samarbejdsrådernes Ønsker og Interesser. Og de svenske Samarbejdsråd var identiske med den tyskvenlige svenske Militærledelse og de tyskvenlige svenske Embedsmænd. Regeringen var helt i Hænderne paa sine Raadgivere.

Dette er uden Tvivl den politisk set interessanteste og alvorligste Del af de Anklager, Oppositionens Hvidbog retter mod Regeringen. Det er i Særdeleshed en Anklage mod Socialdemokratiets Partiledelse for at have læst og forstaaet sin Historie forkert og for at have svigtet sine Klasseinteresser.

Svensk-tysk militær Samarbejds-Aftale.

At Militærledelsen og Embedsmændene var tyskvenlige, findes Boldt-Christmas forklarligt paa Baggrund af det intime Samarbejde, som allerede før den forrige Verdenskrig eksisterede mellem svenske og tyske Officerer og som Følge af den Slægtsforbindelse, som knytter talrige Personer i ledende Stillinger til Tyskland. Forfatteren giver en ganske grundig sociologisk Forklaring paa den Tiltrækning, Preusseriet og den tyske Militarisme i adskillige Sekler har udøvet

paa den svenske saavel som den finske Militærledelse og hævder, at der faktisk forelaa en svensk-tysk militær Samarbejdsaftale om Gennemførelsen af »den frivillige Okkupation« af Sverige, som ovenfor er beskrevet.

Boldt-Christmas bringer et Væld af dokumenterende Detaljer, som bekræfter den Tyskvenlighed, der raadede i Militær- og Flaadekredsens øverste Ledelse. Han citerer symptomatiske Udtalelser af Generaler og Admiraler, han paaviser, hvorledes Forsvarsledelsen ignorerede alle Oplysninger fra London, som kunde ændre Opfattelsen af Sandfærdigheden i Berlins Paastande, han fortæller om tyske U-Baadsofficerer, der allerede i 1932 uddannedes i det svenske U-Baadsvaaben, og blandt meget andet bemærkelsesværdigt hævder han ogsaa, at Indberetninger fra ham i hans Egenskab af Marineattaché i London til det svenske Forsvarsministerium ad mystiske Veje straks gik videre til Hærledelsen i Berlin.

Alle disse Detaljer er naturligvis krydrende at læse. Men det værdifuldeste i hans Bog er de store sammenfattende Linjer, med hvilke han placerer den svenske Neutralitetspolitik i saa dybt et Perspektiv. Og aldeles afgørende for Vurderingen af Bogen er denne Konklusion om Forholdet mellem Regeringen og dens Raadgivere:

Den socialdemokratiske Regeringsmajoritet faldt i Hænderne paa Militaristerne og de reaktionære Embedsmænd, siger Boldt-Christmas. Tilfældet er ikke enestaaende i Historien. Det samme skete i Weimar-Tyskland og i Mac Donalds England. Ikke at tale om Finland. I 1942 havde der sikkert ikke behøvedes mange flere tyske Sejre for at Landets demokratiske Styresæt var gaaet al Kødets Gang. Man gør sig, skriver Forfatteren, ikke skyldig i nogen større Fejlslutning, hvis man forenkler Problemet til, at det

svenske Socialdemokratis Ledere ikke havde læst deres Historie med tilstrækkelig Omsorg og Eftertanke. De trampe de lige i den Rævesaks, som Militarismens Aflæggere i Sverige havde lagt ud for dem. Hr. Hanssons Hensigter var nok saa ærlige, men han lagde sig modstands- og kritikløst i Hænderne paa dem, hvem han burde have haft i Tøjlerne.

Følgerne af Sveriges Partitagen.

Nu er Faren overstaaet, erklærer Boldt-Christmas. Men tilbage er Følgerne af Sveriges Partitagen mod de Nationer, der kæmpede ikke blot for deres egen, men ogsaa for Sveriges Frihed. To Ting maa kræves: at Socialdemokratiets Ledelse med Regeringen i Spidsen aabent erkender, at den blev ført bag Lyset af sine saakaldte sagkyndige Raadgivere — og at disse Raadgivere fjernes fra deres Poster. Det svenske Samarbejde med de tyske Imperialister, Militarister og Nazister adskiller sig kun i Graden, ikke i Arten, fra, hvad Samarbejdsmand og Kollaboratører i andre Lande tillod sig. »Sverige er endnu ikke befriet«.

Af en særlig Interesse for Danmark er sluttelig den Redegørelse, Boldt-Christmas giver for de Informationer, han personlig i Februar 1937 tilstillede den svenske Regering om de tyske Planer mod Danmark, som kort er berørt i Indledningen. Det var under sin Virksomhed som svensk Marineattaché i London, Boldt-Christmas paa det nævnte Tidspunkt kom i Besiddelse af en Promemoria, som var udarbejdet af en tidligere tysk Generalstabsofficerer med personligt Kendskab til den daværende tyske Generalstabs strategiske Planer og Hensigter. Dokumentet var en Afsløring af, hvorledes den tyske Generalstab tænkte sig Forløbet af »det andet Forsøg«. Boldt-Christmas paapeger, hvorledes det-

te Dokument er blevet bekræftet af de Oplysninger, som er fremkommet under Nürnberg-Processen. Allerede i 1937 havde Generalstaben moderniseret Schlieffen-Planen og lagt op til en Operation baade i Øst og Vest. I begge disse Alternativer indgik en Okkupation af Danmark, mens f.Eks. Sverige skulde skræmmes til Eftergivenhed uden at blive draget ind i Krigen.

Blev vi advaret allerede i 37?

Den Maade, hvorpaa Aktstykket kom i Boldt-Christmas' Hænder, gav ham en Følelse af, at det var ment som en Advarsel til Danmark, der ligesom Norge ikke havde Forsvarsattachéer i London. Er Forfatterens Opfattelse rigtig, er der saa meget mere Grund til at fremhæve følgende afsluttende Linjer i Dokumentet:

»Mod den Risiko, som andre Lande er udsatte for gennem en tysk Besættelse af de danske Farvande, er der kun eet at gøre: Forebyg det! Lejligheden og Fristelsen gør Tyven. Et saa dyrebart Klenodie som de danske Lande bør ikke lades ubevogtede en eneste Dag mere. Tyskland vil ikke forsøge at sætte sig i Besiddelse af dem, hvis lokale Forberedelser viser, at der er andre, som er paa Vagt. Nogle faa Tanks, nogle bevægelige Kanonbatterier, hurtigt bevægelige Maskingeværafdelinger samt frem for alt en aaben — ikke hemmelig! — Koncentration af skandinaviske Orlogsfartøjer i og omkring Sundene vilde være en Gestus, som umiddelbart vilde blive forstaaet i Berlin» . . .

Boldt-Christmas oversendte Dokumentet til de paagældende svenske Myndigheder, som skulde træffe Afgørelse om, hvorledes man burde forholde sig. Det vilde være værdifuldt at søge fastslaaet, om den danske Regering nogensinde fik Kendskab til det! A. Rusten.

Breve til FD

Demokrati og Frihed.

SOM en Slutbemærkning i Diskussionen om Demokrati og med særlig Adresse til dem, der med Poul Henningsen og Prof. Hal Koch i Spidsen gør Demokratiet identisk med den ubegrænsede Frihed og »Frihed uden Rationering«, ønsker jeg at understrege:

Den rette Forstaaelse af og Mulighed for overhovedet at faa gennemført et politisk, retsligt, kulturelt, socialt og økonomisk Demokrati afhænger

ganske og aldeles af, om Friheden bliver retteligt brugt eller misbrugt!

Grænsen for Frihed maa selvfølgelig sættes netop der, hvor man erfaringsmæssigt ved, at Misbrug af Frihed vil finde Sted! Alt, hvad der hedder Restriktioner, Rationering, Vare- og Prisdirektorat, Importregulering, Huslejelo o. m. a. er jo indført af Hensyn til Samfundet, fordi man ved, at asociale Elementer vil misbruge Friheden paa andres Bekostning og til egen Fordell

Et Demokrati med ubegrænset Frihed forudsætter, at Menneskene er Engle. Et Demokrati, der sikrer de ærlige, de svage og uformuende deres Andel af Frihed og Samfundsgoder, gaar ud fra den Kendsgerning, at Individet ikke er Engle, men tværtimod asociale Egoister. Frihedens og Samfundsgodernes Fordeling i Danmark er alt andet end demokratisk, idet Systemet jo netop tillader, sikrer og beskytter en privilegeret Klasse Borgere, som i Kraft af den ulige og udemokratiske Fordeling udbytter andre og snylter paa Samfundet.

Demokratiets farligste Modstandere er ikke den erklærede Antidemokrat, men de saakaldte Forkæmpere for Demokratiet, som i deres egoistiske og asociale Interesser fremfor alt ønsker, at Demokrati skal staa og falde med den uind-

skrænkede Frihed, thi de ved, at hvis Friheden afbalanceres retfærdigt, saa vil deres egne Privilegier ophøre at eksistere og dermed deres Adgang til Misbrug af Friheden.

Forudsætningen for, at et Folk kan opdrages til frivillig Samfundssind, er indtil videre ved konsekvent demokratisk Lovgivning at præcisere og sikre Demokratiets Principper i Samfundet! H. Israelsen.

Om Oprensning og Erstatning.

I Bladets Nr. 5 af 3. Maj 1946 har Sagfører, cand. jur. Thøger Hj. Jensen, Middelfart, skrevet en Artikel, hvori de i Øjeblikket fungerende Oprensningsnævn, der behandler de af Frihedsbevægelsen internerede's Ansøgninger om Oprensning og

Erstatning, kritiseres. Thøger Jensens Kritik af disse Nævns Arbejds metode rettes i Særlighed mod Nævnet for Odense Amt, og da dette Nævn efter min Formening tværtimod arbejder særdeles tilfredsstillende, følger jeg Trang til at knytte nogle Kommentarer til Thøger Jensens Artikel.

I Henhold til Oprejsningslovens § 5 drager Nævnet Om-sorg for Sagens Oplysning. Den erstatningsøgende — eventuelt ved beskikket Forsvarer — afgiver Forklaring for Nævnet, som iøvrigt kan lade foretage Afhøringer og indkalde Vidner til Forklaring. Man finder saaledes baade Forsvarer og Vidner, men ingen Repræsentant for den Institution, der i sin Tid foranledigede de erstatningsøgende interneret. (Jeg bruger med Vilje ikke Ordet »Anklager«, da det jo i mangfoldige Tilfælde drejer sig om virkelige Fejltagelser). Denne Mangel i Loven har Nævnet i Odense ikke blot erkendt, men direkte paapeget, hvorfor det har foranlediget, at der ved hvert Møde i Nævnet er en Repræsentant for den tidligere Lokalkomite til Stede, samt at Vedkommende i Forvejen har faaet Lejlighed til at sætte sig ind i Sagerne. I Praksis henvender Frihedsbevægelsens Repræsen-

tant sig efter Gennemsyn af Sagen til sine Kammerater paa den Plads, hvorfra den Erstatningsøgende kommer, hvorved dels de illegale Indberettere til Fysregistraturen faar Lejlighed til at udtale sig om deres tidligere Indberetninger om Vedkommende, dels Folk, der kender den Erstatningsøgende godt, kan udtale sig om deres Kendskab til hans Holdning og hele Virksomhed under Besættelsen. Ved et snævert Samarbejde med Kriminalpolitiet tilsikres, at Afhøringer kan foretages, og Rapporter optages, ligesom Modstandsbevægelsen har Ret til at føre Vidner for Nævnet.

Det vil saaledes ses, at i Odense Amt er der aabnet Frihedsbevægelsens fuld Adgang til at sørge for Sagens Oplysning, ligesom Nævnet, hvis Frihedsbevægelsens Repræsentant ønsker det, altid er villig til at udsætte en Sag. Er en Afgørelse efter Repræsentantens Formening forkert, vil en Henvendelse til Justitsministeriet øjeblikkelig foranledige Justitsministeriet til at paaanke Sagen for det i Henhold til Lovens § 7 oprettede Ankenævn.

Naar Thøger Jensen til Trods for disse for Modstandsbevægelsen i Forhold til Lovens Bestemmelser særdeles gunstige

Betingelser alligevel føler sig foranlediget til Kritik, skyldes dette ganske andre Forhold, som imidlertid ikke kan bebrejdes Nævnet. Som Medlem af Lokalkomiteen er jeg selv en af de Folk, der repræsenterer Modstandsbevægelsen ved Nævnets Møder, og jeg føler ogsaa Modet synke, hver Gang der foreligger en Sag fra Middelfart. Sagen er nemlig den, at Politiet i Middelfart i Maj i Fjor øjensynlig var endnu mere overbebyrdet med Arbejde end i den øvrige Del af Landet, hvorfor Interneringssagerne kun har faaet en meget skematisk Behandling. Det er fuldstændig rigtigt som Thøger Jensen siger, at Materialet i disse Sager kun bestaar af Klagerens Begæring om Oprejsning, Politirapporten kun indeholder Klagerens egen Forklaring afgivet lige efter Interneringen, og endelig det, at Modstandsbevægelsen før den 5. Maj udfærdigede Arrestationskort. Det er derimod ikke rigtigt, naar Thøger Jensen skriver, at »Nævnet ikke syntes utilbøjeligt til at træffe Afgørelse paa det foreliggende Grundlag, men at det lykkedes Modstandsbevægelsens Repræsentant at faa Sagen udsat.« Jeg har endnu ikke oplevet, at Nævnet har nægtet at udsætte en Sag, naar jeg har anmodet der-

om, og skulde det mod Forventning ske, kan Modstandsbevægelsen omgaaende faa Sagen appelleret. At disse Sager i sin Tid fra Politiets Side blev saa utilstrækkeligt oplyst, medfører imidlertid et saa meget større Arbejde med dem i Dag, hvilket har været ved at faa Thøger Jensen til at tabe Modet. Han har jo, som vi alle, sin Forretning at passe og derfor begrænset Tid til Raadighed for disse Sager, og da han i sit Ønske om saa omhyggelig Undersøgelse som muligt havde paataget sig hele Arbejdet selv, er der vel intet at sige til, at disse Undersøgelser blev for tidkrævende, og Rykkerne for Sagerne fra Odense irriterende. Nu har imidlertid ogsaa Thøger Jensen indledt et Samarbejde med Kriminalpolitiet i Middelfart, saaledes at dette kan overtage en Del af de Afhøringer og Undersøgelser, der er nødvendige for den fuldstændige Opklaring af disse Sager.

Jeg har med Vilje ikke villet optage nogen Polemik i de af Thøger Jensen fremdragne Tilfælde, idet det for mig alene har drejet sig om at rettlede Misforstaaelser, der med Grundlag i Thøger Jensens Artikel kan have dannet sig med Hensyn til Oprejsningsnævnet for Odense Amt.

Hans Muus.

DIKTATOREN LEGER

To Problemer.

Er Nordentoft-Sagen overhovedet en Politisk Sag? Bør ikke det Folkeeting, som for en Uge siden satte sig til at diskutere Kvindens intimeste Anliggender for aabne Døre, skamme sig? Debatten viste, at det kun er paa Tomandshaand, man her i Landet vil erkende, at Moralbegrebet i Dag er anderledes end for 50 Aar siden. Naar det lykkedes at skaffe Flertal for den Dagsorden, som faktisk var et Mistillidsvotum til Frøken Nordentoft, saa var det, fordi man hævdede, der maatte skabes Ro om Katrinedalsskolen. Vel, men har man saa nøje undersøgt, hvem der skaber Uroen? Er det saa givet, at det er Frøken Nordentoft. Hun udtalte i et Interview kort før Folketingsdebatten, at det var fastslaaet, at Skoledirektør Thorkild Jensen havde opfordret utilfredse Forældre til at danne en ny Forældreforening. Er det ikke at holde Uroen vedlige? Og er Skoledirektørens Opgave ikke præcis den modsatte? Hvis Skoledirektør Thorkild Jensen havde ønsket Ro om Katrinedalsskolen og havde sat sin Autoritet ind derpaa, vilde det saa ikke være gaaet helt anderledes?

At der skal være Ro om en Skole er Aklart. For en Del Aar siden kæmpede Lærerne meget energisk mod Paragraf 8 i Folkeskoleloven, hvorefter en Lærer kunde afskediges, hvis han kom i Modsætningsforhold til Forældre og Elever. Denne Paragraf fandt Lærerne nedværdigende, og det er højst sandsynligt, at den i nogle Kommuner er blevet misbrugt. Men i Princippet var Paragraffen skam rigtig nok; det kan kun være udemokratisk, hvis Skolemyndighederne paatvinger Forældrene en Lærer til deres Børn, som de er dybt uenige eller utilfredse med. Det er ikke Staten, der ejer Børnene, de ejer sig selv, men Forældrene varetager deres Interesser, til de bliver myndige, og derfor er der kun een Vej ud af den Slags Konflikter som

FD Kronik

RIGSDAGEN

denne eller mod den forhenværende Kommunelærer *De Hemmer Egeberg*, der blev afskediget paa Grund af sin frisindede Seksualundervisning, og det er *Ilydende Skolepenge*. Dette Begreb er nu saa gammelt, at mange vel ikke kender det mere, men det gaar kort ud paa, at de Forældre, der ønsker at sætte deres Børn i en privat Skole, af det Offentlige faar udbetalt et Beløb, der svarer til de Udgifter, den offentlige Skole har paa hvert Barn. Gik man over til flydende Skolepenge, vilde man sikkert øge Forældrenes Interesse for Børnenes Opdragelse paa en langt mere virksom Maade, end de nuværende Forældreraad kan det. Disse Valg, der foregaar efter partipolitiske Skillelinjer, er nærmest en Parodi, men fulgte Skolepengene Barnet, saa vilde man se en Række smaa Skoler skyde op rundt omkring. I Omegnen finder vi mange Rækkehusenklaver, hvor der er talrige Børn, og hvor Skolevejen er lang. Naar saadanne Rækkehuse blev bygget, vilde Bygherren se en Interesse i ogsaa at indrette Skolelokaler og overlade til Forældrene at organisere et Skolevæsen. Tror man, en saadan Skole, som Forældrene i Kraft af deres skabende Indsats nøje fulgte, vilde blive daarligere end den offentlige Skole med dens Direktører og Inspektører? Nej! Vi havde da sprængt Folkeskolens stramme Uniform. Havde den højtansete Pædagog Frøken Nordentoft *under disse Vilkaar* ønsket at starte en Skole, vilde det øjeblikkelig vise sig, at den kunde svare sig økonomisk. Spørgsmaalet er, om Skolen er politisk, derfor saa meget om dette. Men det, der gav Folketinget Anledning til

at diskutere Frøken Nordentofts private Forhold, var en Moraldiskussion om den ugifte Moder, om Ægteskabets Ufejlbarehed, den kristne Lære o. s. v. Hendes Modstandere har sat sig paa det Standpunkt, at bare hun havde handlet i Dølgemaal, saa var alt gaaet godt. Det er et uholdbart Standpunkt og ubegribeligt, at voksne Mennesker ikke kan se, at de skandaliserer sig selv ved at fremføre saadanne Argumenter. Skoledirektøren har brugt dem!

Den meget haandgribelige Engangsskat har som et Spøgelse reddet Ministeriet *Knud Kristensen* fra den første Dag, det saa Lyset, og lige til nu. Engangsskatten har iøvrigt haft den Virkning at kunne *skille Vandene*. Det har hidtil været svært at tale om kapitalistiske kontra antikapitalistiske Partier i Danmark, i hvert Fald paa det sociale Omraade. Her har Regeringen med Rigsdagens Billigelse ofret saa mange Penge, at Socialdemokraterne, om de havde haft Ansvaret for Statsfinanserne, ikke vilde have vovet at bruge mere. Naar de nu byder over, og Kommunerne over dem igen, saa er det Agitation mere end det er Fornuft. Men ved Engangsskatten viste Skellet sig ganske klart. Den konservative Ordfører tilstod aabent, at Partiet havde Ansvaret for, at en Del af Engangsskatten skal erlægges som Tvangslaan. Og Tvangslaan vil jo netop sige, at Skatteyderne Aar fremover skal betale *Renter* og Afdrag paa dette Laan. Nu har de Konservative forsøgt en ny Manøvre for at værgede de krigsskabte Formuer. Man har stillet Forslag om at udskyde det hele til Efteraaret. Denne Politik er *Møllers*, men han hedder Aksel og ikke Christmas. Knud Kristensen var tidligere noget forskrækket for denne Skat. Nu siger han hellere en Ende med Forskrækkelsen end en Forskrækkelse uden Ende.

Utvivlsomt siger Erhvervslivet det samme.

Kolligator.

Amerikanerne i Europa.

Den amerikanske Udenrigspolitik har i de sidste Maaneder lagt en mere bevidst Energi for Dagen.

Det er blevet fortolket paa forskellig Maade. Set med velvillige Øjne under en mere almindelig Synsvinkel er det blevet sagt, at den forøgede amerikanske Energi var Udtryk for, at den nye Verden, der ogsaa er temmelig ny i Verdenspolitik, efterhaanden havde fundet ud af sine Pligter og var ved at komme op til det store Ansvar, som dets enestaaende Magtstilling paalægger den. I mindre venligtsindede Starter og i mere kyniske Krese har man fundet ud af, at den mere aktive amerikanske Optræden betød, at en amerikansk Nationalisme var blevet sig mere bevidst. Det har været tydeligt, hvorledes det i Modsætningen mellem Øst og Vest, er U. S. A., som overfor Rusland har ført an paa Vestens Vegne og overtaget den Rolle, England en Tid lang spillede. Omvendt er det ogsaa Amerika, som navnlig maa staa for Skud i russiske Udtalelser, der siger, at Staterne vil dominere. Verden og udbygger sin Magtstilling med et System af fjerne Baser.

Baade den venlige og den mindre venlige Fortolkning af den fra Washington udstraalende Energi svarer til to Hovedstrømninger i amerikansk, udenrigspolitisk Tankegang efter Krigen. Begge fører bort fra Isolationismen, begge er udadvendte, begge anerkender at U. S. A. ikke kan fornægte sit Ansvar overfor Verden, sin uomgængelige Sammenhæng med de øvrige Kontinenter. Men den ene Strømning bygger paa uomtvistelige, idealistiske Traditioner og gaar ind for den amerikanske Magts Anvendelse som Energikilde for et internationalt Samarbejde, for en Løsning af Konflikterne, hvor De Forenede Staters egne Interesser menes bedst varetagne gennem en Udvikling, der først og frem-

mest sikrer Freden i Verden som Helhed. Den anden Strømning kan ses som en Udbygning af mere robuste, amerikanske Traditioner. Enkelt sagt betyder den, at U. S. A. skulde udvikle sig til en imperialistisk Magt af ganske samme Slags som dem, man har set nogle Eksempler paa i europæisk Historie.

Begge Tendenser er givetvis aktuelle og de fører begge bort fra Isolationismen.

En tredje Fortolkning af den seneste amerikanske Udenrigspolitik er nylig fremsat af den før Krigen saa berømte franske Kommentator *Pertinax*, som i nogen Tid atter har virket i Paris.

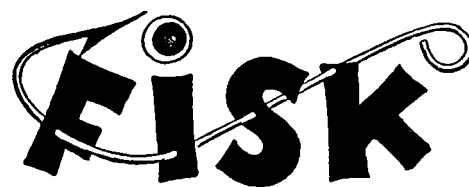
Han repræsenterer den franske Mistænksomhed. Han har bemærket Mr. *Byrne's* Forslag om en 25-aarig Garanti for Tysklands Afrustning, og han har bemærket Mr. *Byrnes* Initiativ paa Pariserkonferencen for en Fremskyndelse af Ordningen af Østrigs Forhold.

I begge Tilfælde, siger *Pertinax*, drejer det sig ganske enkelt om at skaffe Basis for en hurtigere Tilbagetrækning af de amerikanske Tropper i Europa. Det er Farvel til Roosevelt-Politikken, det er Tilbagevenden til Isolationismen.

Den første Halvdel af *Pertinax's* Konklusion holder sikkert stik. Udenrigspolitiske Handlinger bliver forstaaelige, naar man ser paa deres indenrigspolitiske Baggrund. Amerikanerne vil hellere holde op med Garnisoner i Europa i Morgen end om fem Aar, og hellere om fem Aar end om femogtyve Aar.

Men denne stærke Tilskyndelse til at faa Soldaterne hjem medfører ikke nødvendigvis, at Amerika kaster sit europæiske Ansvar fra sig. Den kan fuldt saavel være en Inspiration, der faar Amerikanerne til at sætte Energiene ind for en Løsning, der gør Soldaterne i Europa overflødige.

Og indtil videre har man Lov at tro, at det er det, der er Tale om. At Amerika fortsat er sig sit nye »Verdensansvar« bevidst, og at det ikke tror at kunne sikre sig ved at trække sig tilbage i Utide.

Tilsyneladende haardt Job!

Det var oprindeligt Meningen, at Kommissionen (den parlamentariske. Red.) der har Venstremanden Dommer Aage Holm som Formand og Bureauchef Eigil Olsen som Sekretær, skulde have holdt Møder hele Sommeren igennem. Der har imidlertid fra Medlemmernes Side været udtalt stærke Ønsker om Ferie, og derfor vil der blive en kortere Ferie. Spørgsmaalet skal nærmere drøftes i et Kommissionsmøde i Dag, og det ventes, at der bliver Ferie fra Midten af Juli til Midten af August.

(Berl. Aften 28/6.)

Tavshed — og dog!

Men saa var der heller ingen Grænser for Angrebene paa Telefonselskabets Personalepolitik. Efter syv Timers Tavshed i et enerverende Arbejdstempo, hvor der ikke levnes Tid til andet end at sige »Central« og gentage Numre — maaske til Forbavelse for de mange, der ofte lader deres Harme over den daarlige Betjening gaa ud over Telefonisterne — kom Munden paa Gled.

(Land og Folk 28/6.)

Simpelthen!

Det viser sig, at »den russiske fare« er et slagord, der simpelthen er fabrikeret — uden mindste grundlag i virkeligheden — af en engelsk vicekonsul i Norge, og som indførtes i Norden af den daværende engelske udenrigsminister Lord Palmerston paa et tidspunkt, da der var akut fare for, at russerne vilde naa deres maal overfor Tyrkiet.

(Leif Gundel i Land og Folks Kronik 24/6.)

Kostbart — Minut!

En endnu ikke identificeret Kaptajn fra Hærens Luftstyrker omkom umiddelbart inden Maskinen med Atombomben startede fra sin Base. Han blev ramt af den ene af Flyvemaskinens Propeller. Maskinens Start blev derved forsinket et Minut, mens Kaptajnens Lig blev bragt til en Ambulance.

(B. T. 24/6.)

Etikens Simplificering.

Det mest konkret abstrakte, der findes, er rigsdagserfaringsmæssigt en Kvindes (om saa maa siges) U- eller -moral. Den maales med en Partilineal.

BARNET SKAL HAVE
SAMME MULIGHEDER I LIVET
SELVOM DETS FAR OFREDE
SIT LIV I KAMPEN FOR
DIN FRIHED

Din Æresgæld til

**FRIHEDS
FONDEN**

Postgiro
1882

HOVEDKONTOR: KONGENS NYTORV 21 KØBENHAVN